

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA QURISH–YASASH FAOLIYATLARI ASOSIDA KASBIY KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Qurbonov Abdumalik Jo`rayevich

Termiz davlat pedagogika instituti o`qituvchisi, PhD.

Abduraxmonova Mehrangiz Abdumannon qizi

Termiz davlat pedagogika instituti magistranti

ANNOTATSIYA: *Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida qurish–yasash (konstruktiv) faoliyatlarining mazmuni, ularning bolalar rivojlanishidagi o'rni hamda ushbu faoliyatlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda dastlabki kasbiy ko'nikmalarni shakllantirishning samarali metodlari yoritilgan. Tadqiqotda qurish–yasash jarayonining intellektual, ijodiy, texnik va ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirishdagi ahamiyati, pedagogning roli va zamonaviy texnologiyalar qo'llanilishi ilmiy asosda tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *qurish–yasash, konstruktiv faoliyat, maktabgacha ta'lim, kasbiy ko'nikmalar, texnik tafakkur, loyiha metodi, ijodkorlik.*

АННОТАЦИЯ: *В данной статье освещается содержание строительной (конструктивной) деятельности в дошкольных образовательных организациях, её роль в развитии детей, а также эффективные методы формирования у детей дошкольного возраста начальных профессиональных навыков через данную деятельность. В исследовании научно проанализирована значимость процесса строительства в формировании интеллектуальных, творческих, технических и социальных навыков, роль педагога и применение современных технологий.*

Ключевые слова: *строительство, конструктивная деятельность, дошкольное образование, профессиональные навыки, техническое мышление, метод проектов, креативность.*

ANNOTATION: *This article highlights the content of construction (constructive) activities in preschool educational institutions, their role in child development, and effective methods for forming initial professional skills in preschool-aged children through such activities. The study scientifically analyzes the importance of the construction process in developing intellectual, creative, technical, and social skills, the role of the educator, and the use of modern technologies.*

Keywords: *construction, constructive activity, preschool education, professional skills, technical thinking, project method, creativity.*

KIRISH

Maktabgacha ta'lim davri — bolaning shaxs sifatida shakllanishidagi eng mas'uliyatli bosqichlardan biri bo'lib, bu davrda intellektual, axloqiy, ijodiy, jismoniy va ijtimoiy ko'nikmalar jadal rivojlanadi. Mazkur jarayonlarda qurish–yasash faoliyati alohida o'rin tutadi. Chunki bu faoliyat bolalarning tafakkuri va tasavvurini rivojlantiradi, atrof-muhitni modellashtirish, texnik va konstruktiv fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Konstruktiv faoliyat nafaqat bolalarning bo'sh vaqtni mazmunli o'tkazishiga xizmat qiladi, balki kelajakda ularning kasbiy qiziqishlari va mehnatga bo'lgan munosabatining shakllanishiga ham zamin yaratadi. Bugungi kunda maktabgacha ta'lim standartlarida bolalarning ijodkorligi, texnik ko'nikmalari va mehnat madaniyatini shakllantirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

QURISH–YASASH FAOLIYATINING PEDAGOGIK MOHIYATI

Qurish–yasash faoliyati konstruksiya, modellashtirish, yaratuvchanlik va texnik o'yinlarni o'z ichiga oladi. Ushbu faoliyat davomida bola real hayotdagi ob'ektlarni (uy, ko'prik, shahar maketi, transport vositalari va boshqalar) o'z tasavvuri asosida qayta yaratadi.

Intellektual rivojlanishdagi ahamiyati:

- Fazoviy tasavvurlar rivojlanadi

- Tahlil qilish, taqqoslash, umumlashtirish, xulosa chiqarish ko'nikmalari shakllanadi

- Mantiqiy fikrlash chuqurlashadi
- Muammoni hal qilish va rejalashtirish malakalari rivojlanadi

Ijodiy rivojlanishdagi ahamiyati:

- Fantaziya va tasavvur kengayadi
- Konstruktiv fikrlash rivojlanadi
- Muqobil yechimlar topish ko'nikmasi shakllanadi
- Estetik did va dizaynerlik qobiliyati rivojlanadi

Mehnat tarbiyasidagi ahamiyati:

- Mehnat intizomi, tartiblilik
- Materiallarga ehtiyotkorlik
- Bosqichma-bosqich ishlashga o'rgatadi
- Mustaqillik va ma'suliyatni oshiradi

QURISH-YASASH ORQALI SHAKLLANADIGAN KASBIY
KO'NIKMALAR

Texnik ko'nikmalar:

- Oddiy konstruktorlar bilan ishlash
- Detallarni biriktirish va mustahkamlikni ta'minlash
- Modelning funksional qismlarini tushunish
- Texnik tafakkur elementlari shakllanishi

Muhandislik va arxitektura yo'nalishidagi boshlang'ich ko'nikmalar:

- Modellashtirish
- Balans, simmetriya, barqarorlik tushunchalari
- Chizma, reja va sxema asosida ishlash
- Loyihalashning boshlang'ich bosqichlari

Ijtimoiy-mehnat ko'nikmalari:

- Jamoada ishlash
- Vazifalarni taqsimlash

- Sheriklar fikrini eshitish va hurmat qilish
- Birgalikda loyihani yakunlash

Kasbga qiziqishni rivojlantirish:

Qurish–yasash orqali bolalarda quyidagi kasblarga qiziqish ortadi:

- quruvchi
- dizayner
- muhandis
- arxitektor
- texnik mutaxassisliklar

Qurish–yasash faoliyatlarining turlari:

1. **Katta konstruktiv o'yinlar** – lego, kubik, bloklardan foydalanish
2. **Yog'och va plastmassa konstruktorlar**
3. **Tabiiy materiallar asosida qurish** – tosh, shox, yaproq
4. **Maket va loyihalar yaratish**
5. **Chizmachilik va grafik modellashtirish**
6. **Mavzuli o'yinlar orqali qurish** – shahar, bog', uy, ko'prik

KASBIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH METODLARI

Namuna asosida qurish:

Pedagog namunani ko'rsatadi, bola uni takrorlaydi.

Bu jarayon:

- tartib-intizom
- kuzatuvchanlik
- analitik fikrlashni rivojlantiradi.

Mustaqil qurish:

Bolaga mavzu beriladi, qolgan jarayonni bola o'zi rejalashtiradi.

Bu:

- ijodkorlik
- mustaqil qaror qabul qilish

— tashabbuskorlikni oshiradi

Muammoli vaziyat asosida qurish:

Masalan: “Ko‘prik qursang, 3 kg yukni ko‘tara olsin”.

Bu metod:

—ijodiy izlanish

—muammoni hal qilish

— texnik tajriba orttirishga xizmat qiladi.

Loyiha metodi:

Bolalar guruhlariga bo‘linadi va kichik shahar maketi, o‘yingoh yoki bog‘ yaratadi.

Natijada:

—jamoaviy ish

—rejalashtirish

—mas‘uliyat

—kasbiy rollar mustahkamlanadi.

STEM yondashuvi:

- Science (fanga qiziqish)
- Technology (texnik fikrlash)
- Engineering (muhandislik)
- Mathematics (mantiqiy fikrlash)

Bugungi maktabgacha ta’limda STEM konstruktiv faoliyat bilan uzviy bog‘langan.

Pedagogning asosiy vazifalari:

- Bolalarni materiallar bilan tanishtirish
- Xavfsiz mehnat qoidalarini o‘rgatish
- Har bir yosh guruhiga mos topshiriqlar berish
- Ijodiy tashabbusni rag‘batlantirish
- Jamoaviy loyihalarni tashkil etish
- Qurish jarayonida muloqotni rivojlantirish

- Tayyor mahsulotni baholashda bolani qadrlash

QURISH–YASASH FAOLIYATLARINING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR BILAN INTEGRATSIYASI

Bugungi kunda konstruktiv faoliyat quyidagi texnologiyalar bilan boyitilmoqda:

- **LEGO Education**
- **STEAM konstruktiv to'plamlari**
- **3D-modellashtirish asoslari (dastlabki ko'nikmalar)**
- **Interfaol loyihalash o'yinlari**

Bu vositalar bolalarda zamonaviy kasblarga qiziqishni kuchaytiradi.

XULOSA

Qurish–yasash faoliyati maktabgacha ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u bolalarda intellektual, ijodiy, texnik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Mazkur faoliyat orqali bola atrof-muhitni modellashtiradi, mustaqil fikrlaydi, texnik tafakkur asoslarini o'zlashtiradi, eng muhimi, mehnatga bo'lgan qiziqishi va kasbiy yo'nalishining dastlabki bosqichlari shakllanadi.

Shu sababli qurish–yasash faoliyatlarini maktabgacha ta'lim tizimida takomillashtirish, zamonaviy usullar va texnologiyalarni joriy etish — bugungi kundagi dolzarb pedagogik vazifalardan biridir.